

Aleksandra Murat-Bors*

**WPLYW POLSKIEGO KOMPONENTU
AEGIS ASHORE NA RELACJE Z USA I NATO
JAKO DETERMINANTA
BEZPIECZEŃSTWA MIĘDZYNARODOWEGO**

**THE IMPACT OF THE AEGIS ASHORE SITE IN POLAND
ON RELATIONS WITH THE USA AND NATO
AS AN INTERNATIONAL SECURITY DETERMINANT**

Abstract

The proliferation of nuclear weapons and ballistic missiles combined with the growing threat from „rogue states” are the premises leading to the inevitable development of the missile defence strategy. The Aegis Ashore component based in Poland aims to protect American allies and resources in the European region from the growing rocket threat. The program, which was also included in the NATO Ballistic Missile Defence, is undoubtedly of great importance for international security. The article contains a presentation of the nature and purpose of the BMDS and presents the impact that the project has on Poland's relations with the United States and the NATO. It presents possible present and future implications for international security.

Key words: international security, missile defence, NATO, international relations

Wstęp

Równoległość proliferacji broni nuklearnej i rozwoju technologii raketowych sprawia, że jednym z kluczowych sposobów asymetrycznego użycia broni masowego rażenia mogą być w przyszłości strategiczne ataki raketowe. Im bardziej sięgniemy analizą w przyszłość, tym prawdopodobieństwo takiego zagrożenia wydaje się wzrastać. W sensie strategicznym nie ma wątpliwości, że nie można strategii obrony przed takimi zagrożeniami ograniczyć tylko do odstraszenia uderzeniem odwetowym (Koziej 2007). Powszechnie uznaje się, że zdolność do odparcia

* Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, ul. Klonowa 58, 95-083 Babiczki, adres e-mail: murat.aleks@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0732-6260

ataku powietrznego, w tym raketowego, stanowi jeden z decydujących czynników we współczesnych działaniach zbrojnych. Jest to bezpośrednie następstwo rozwoju ofensywnych środków walki, dla których naturalnym środowiskiem są przestrzeń powietrzna i wyższe warstwy pozaziemskie. Posiadanie systemów przeciwdziałających temu zagrożeniu stało się więc ważnym instrumentem polityki międzynarodowej, wykorzystywanym powszechnie w strategiach odstraszenia (Kupiecki 2014). Z tego względu atrakcyjna i aktualna jest dzisiaj obrona przeciwraketowa – istnieje na nią bowiem zarówno zapotrzebowanie strategiczne, jak i możliwości technologiczne jej realizacji. Efektem tych dwóch tendencji jest nieuchronny rozwój systemu obrony przeciwraketowej, nad czym skupiają się wysiłki USA oraz państw członkowskich NATO, w tym Polski.

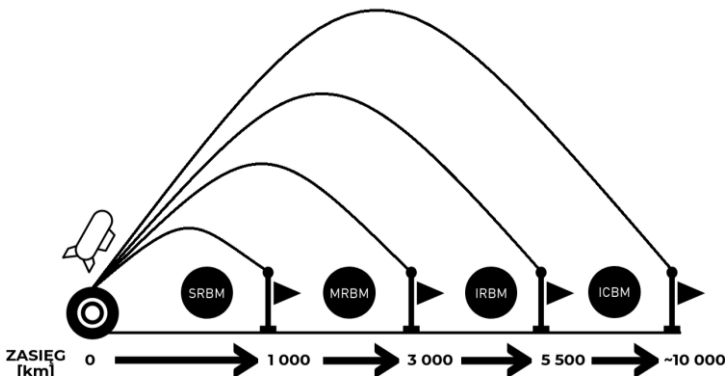
Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie wpływu ulokowania na terytorium Polski elementów amerykańskiej tarczy antyraketowej na bezpieczeństwo. Nie ulega wątpliwości, że uczestnictwo Polski w tym projekcie będzie miało istotny wpływ na jej pozycję na świecie, relacje z innymi państwami i podmiotami międzynarodowymi oraz bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe. Poruszany temat jest bardzo rozległy, dlatego zawężono problematykę i skupiono się głównie na relacjach Polski ze Stanami Zjednoczonymi oraz Sojuszem Północnoatlantyckim. Warto podkreślić, że podjęcie niniejszego zagadnienia wydaje się istotne także ze względu na niedostatek polskiej literatury traktującej o podjętej tematyce; zauważalny jest zwłaszcza niedobór opracowań powstałych w ostatnich kilku latach.

Korzystając z metody krytycznej analizy i badania piśmiennictwa oraz analizy i syntezy na podstawie studiów literatury przedmiotu, podjęto próbę ustalenia możliwych implikacji dla bezpieczeństwa międzynarodowego spowodowanych zmianami w relacjach Polski ze Stanami Zjednoczonymi i NATO po przystąpieniu naszego państwa do projektu amerykańskiej tarczy antyraketowej. Kluczowe znaczenie dla prowadzonych badań miało potwierdzenie postawionej hipotezy zakładającej, że ulokowanie na terytorium Polski elementów amerykańskiej tarczy antyraketowej będzie miało pozytywny wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe.

Istota i cel European Phased Adaptive Approach oraz polskiego komponentu Aegis Ashore

Obronę przeciwraketową można zdefiniować jako zespół sił, środków i działań, których zadaniem jest uniemożliwienie osiągnięcia celu obranego przez rakiety balistyczne nieprzyjaciela. Jest ona częścią obrony powietrznej zmierzającej do niedopuszczenia lub ograniczenia do

minimum ataku powietrznego przy użyciu środków napadu powietrzno-strategicznego lotnictwa czy raket balistycznych. Zastosowanie pocisków balistycznych opiera się na przeniesieniu do celu głowicy bojowej o charakterze konwencjonalnym bądź głowicy masowego rażenia (Carter, Schwartz 1984). Raketowe pociski balistyczne kategoryzowane są w zależności od ich zasięgu – najpowszechniej stosowany jest podział amerykański, wyróżniający 4 podstawowe grupy pocisków: pociski międzykontynentalne (*Intercontinental Ballistic Missile*, ICBM), pośredniego zasięgu (*Intermediate-Range Ballistic Missile*, IRBM), średniego zasięgu (*Medium-Range Ballistic Missile*, MRBM) i krótkiego zasięgu (*Short-Range Ballistic Missile*, SRBM) (Ballistic Missile Basics).

Rysunek 1. Porównanie zasięgów pocisków balistycznych

Źródło: opracowanie własne.

Amerykański System Obrony Przeciwraketowej (*Ballistic Missile Defense System*, BMDS) jest przewidziany na wiele lat rozwoju i wykorzystuje wszystkie możliwe dziś do zastosowania technologie oraz rysujące się w tym zakresie perspektywy na przyszłość. Z założenia wielowarstwowy, wykorzystuje bazujące na lądzie oraz morzu aktualne i przyszłe środki zwalczania pocisków balistycznych zdolnych do przenoszenia broni masowej zagłady. W porównaniu do wszystkich poprzednich amerykańskich koncepcji obrony przeciwraketowej projekt ten jest najbardziej kompleksowy, obejmuje bowiem trzy poziomy obrony przeciwraketowej: taktyczny, operacyjny i strategiczny.

Zadaniem BMDS ma być ochrona Ameryki Północnej, terytorium europejskich członków NATO, a także Izraela, Japonii oraz Korei Południowej przed atakiem przy użyciu raket balistycznych ze strony przede wszystkim tzw. państw zbrojeckich, które posiadają broń masowego rażenia i środki jej przenoszenia lub dążą do uzyskania tego typu uzbrojenia (Kacz-

marski 2004). Dokładne określenie perspektyw uzyskania przez te państwa międzykontynentalnych rakiet balistycznych jest niezwykle trudne ze względu na brak pełnych i wiarygodnych informacji co do rzeczywistego zaawansowania ich programów budowy środków przenoszenia głowic nuklearnych i/lub konwencjonalnych. Niewątpliwie można jednak stwierdzić, że podmioty takie, jak Iran oraz Korea Północna, pracują nad raketami, których możliwości techniczne pozwalałyby na uderzenie w dowolne miejsce na świecie. Dla Stanów Zjednoczonych oczywiste stało się więc, że uzyskanie przez te państwa zdolności rażenia ich terytorium jest jedynie kwestią czasu, a to z kolei może stanowić poważne zagrożenie zarówno dla bezpieczeństwa USA, jak i międzynarodowego. Stąd konieczne jest stworzenie już teraz systemu, który zapewni ochronę głównie przed przyszłymi, nie zaś współczesnymi zagrożeniami (Smith 2000).

W październiku 2009 r. administracja Baracka Obamy ogłosiła rozmieszczenie systemu obrony przeciwrakietowej – *European Phased Adaptive Approach* (EPAA), opartego na rakietach SM-3 w wariantach IB, IIA i IIB rozmieszczonych w ramach Aegis Afloat na statkach obrony przeciwrakietowej na Morzu Śródziemnym oraz na terenach lądowych w ramach Aegis Ashore: w rumuńskim Deveselu oraz polskim Redzikowie. System EPAA został opracowany w celu obrony przed obecnymi i przyszłymi zagrożeniami raketowymi dla amerykańskich baz w Europie i terytorium członków NATO.

Rysunek 2. Rozmieszczenie komponentów systemu EPAA

Źródło: opracowanie własne.

Polska podjęła się uczestnictwa w programie EPAA, decydując o ulokowaniu na terenie Redzikowa, we współpracy z USA, naziemnej instalacji systemu Aegis Ashore. Jej zadaniem ma być obrona obszarów położonych w środkowej i północnej części Europy przed raketami krótkiego, średniego i pośredniego zasięgu. Dodatkowo komponent systemu Aegis Ashore rozlokowany na terytorium Polski wchodzi w skład systemu obrony przeciwrakietowej Sojuszu Północnoatlantyckiego, co jest rezultatem decyzji USA o włączeniu amerykańskich instalacji obrony przeciwrakietowej rozmieszczonych na obszarze Europy do systemu sojuszniczego.

Relacje polsko-amerykańskie w świetle ulokowania komponentu Aegis Ashore na terenie RP

Amerykański program rozwoju europejskiego komponentu obrony przeciwrakietowej związał Polskę w sposób podwójny. W sensie ogólnym, jako sojusznika wspierającego ten program, a także bezpośrednio, jako partnera Stanów Zjednoczonych gotowego rozmieścić na własnym terytorium amerykańskie instalacje wojskowe. Polska podjęła z inicjatywy USA rozmowy przednegocjacyjne na ten temat już na przełomie lat 2002 i 2003, miały one jednak poufny charakter i trwały w tej formule do końca 2006 r. W tym okresie strony rozeznały podstawowe kwestie związane z przyszłą współpracą, wyjaśniły wzajemne intencje oraz stwierdziły brak przeszkód do podjęcia oficjalnych negocjacji. Formalna oferta została złożona Polsce w styczniu 2007 r., a oficjalne negocjacje trwały do lata 2008 r. (Kupiecki 2015). Podczas sygnowania umowy o rozmieszczeniu amerykańskich instalacji w Polsce podpisano również „Deklarację w sprawie współpracy strategicznej”, która zarysowała ogólne kierunki dwustronnej współpracy. Stany Zjednoczone zobowiązały się do zapewnienia bezpieczeństwa Polsce i własnym obiektom ulokowanym na jej terytorium, a także do wsparcia modernizacji Sił Zbrojnych RP. Deklaracja wskazała przykładowe obszary, gdzie Polska i USA powinny poszukiwać możliwości zacieśnienia współpracy strategicznej.

Zmiana koncepcji tarczy antyrakietowej przez nowego prezydenta Baracka Obamę spotkała się początkowo z chłodnym przyjęciem – również ze względu na sposób i niefortunną datę ogłoszenia nowego programu, czyli 17 września 2009 r. Po dogłębnej analizie nowych propozycji Polska podtrzymała jednak swoje zainteresowanie udziałem w programie, przeważały bowiem dojrzała ocena narodowych i sojuszniczych interesów bezpieczeństwa i wola utrzymania obecności USA w Europie. Również, mimo kolejnych zmian w architekturze EPAA

dokonanych w 2014 r. podstawowe założenia współpracy między oboma państwami i korzyści dla Polski z niej płynące pozostały w mocy.

Dla strony polskiej wola przyjęcia amerykańskich instalacji wynikała z chęci zacieśnienia politycznej i wojskowej współpracy z USA, umocnienia amerykańskiej obecności w Europie oraz wsparcia tradycyjnego sojusznika. Miało to prowadzić do stałego stacjonowania amerykańskich wojsk na terenie naszego państwa, niewątpliwie podnosząc poziom bezpieczeństwa. Pod uwagę była również brana możliwość stworzenia nowych zdolności w zakresie obrony przeciwrakietowej i rozciągnięcie jej na pozostałe państwa europejskie. Zauważano jednak możliwe negatywne konsekwencje – wzrost zagrożenia terrorystycznego czy możliwość szpiegostwa, niebagatelne znaczenie miał również opór części państw europejskich. Jednym z najistotniejszych argumentów przeciwko realizacji projektu na terytorium Polski było również potencjalne pogorszenie i tak już napiętych relacji z Federacją Rosyjską, co skutkowało między innymi przebazowaniem rakiet Iskander na pozycje potencjalnie zagrażające RP. Co więcej, nie można pominąć faktu, że systemy rozmieszczone w polskiej bazie będą sterowane przez władze USA, a zatem Polska nie będzie miała wpływu na wystrzelenie antyrakiet z jej terytorium.

Dla Stanów Zjednoczonych Ameryki wybór Polski był korzystny z wielu powodów. Dobry stan związku sojuszniczego, a także przychylność polskiego społeczeństwa gwarantowały stabilność relacji w długiej perspektywie. Przede wszystkim jednak liczyło się korzystne położenie geograficzne Polski, umożliwiające odpowiedź systemu na zagrożenia ze strony Bliskiego Wschodu i Azji. Niemale znaczenie miało także zwiększenie zaangażowania w obronę przeciwrakietową NATO, co spotkało się z pozytywnym odbiorem pozostałych sojuszników. Jednocześnie istotne było umocnienie amerykańskiej obecności na kontynencie europejskim, co jednocześnie niewątpliwie wiązało się także z pogorszeniem relacji z Rosją na skutek ingerencji w jej tradycyjną strefę wpływów w Europie Środkowej i Wschodniej. Przed włączeniem EPAA w system obrony przeciwrakietowej NATO projekt spotkał się również z oporem części członków Sojuszu, co skutkowało negatywną argumentacją na temat możliwości wywołania konfliktu z sojusznikami. Podnoszona była również kwestia inwestowania dużych nakładów finansowych przy jednoczesnym braku dobitnych dowodów na skuteczność zastosowanych rozwiązań technicznych. Niezwykle istotnym kontrargumentem było również prawdopodobieństwo zainicjowania nowego wyścigu zbrojeń.

Niezaprzeczalnie projekt ma i będzie miał duży wpływ na stosunki Polski ze Stanami Zjednoczonymi. Wśród pozytywnych skutków projek-

tu, zwraca uwagę przede wszystkim wzmocnienie tradycyjnego sojuszu opartego na podpisanych umowach i deklaracjach, stacjonowaniu amerykańskich wojsk na terytorium RP (zarówno w charakterze stałym, jak i rotacyjnym), ale także związkach gospodarczych (umowy z amerykańskimi koncernami zbrojeniowymi, transfer myśli technologicznej). Istotne znaczenie ma również współpraca w ramach obrony przeciwraкетowej NATO i narodowej. Wśród ujemnych skutków należy zwrócić uwagę na brak polskiej kontroli w sytuacji uruchomienia systemu, co może mieć wiele negatywnych konsekwencji. Wart uwagi jest również fakt uzależnienia narodowego systemu obrony raketowej od amerykańskiego sojusznika, który można rozpatrywać zarówno w kategoriach pozytywnych, jak i negatywnych.

Stanowisko Sojuszu Północnoatlantyckiego i włączenie polskiego komponentu w system obrony przeciwraкетowej NATO

Sojusz Północnoatlantyczny, a wraz z nim Polska, funkcjonują w środowisku potencjalnych zagrożeń raketowych – są bowiem położone w zasięgu rakiet wielu państw mających je w swoich arsenalach. Działania Sojuszu w ramach programu *North Atlantic Treaty Organization Ballistic Missile Defence* (NATO BMD) to obecnie kluczowy element strategii dostosowywania się do rosnących zagrożeń balistycznych na Bliskim i Środkowym Wschodzie (Kupiecki 2015). Dlatego razem z kluczowymi sojusznikami, przede wszystkim ze Stanami Zjednoczonymi, Polska angażuje się w rozwój obrony powietrznej i w jej zakresie – również obrony przeciwraкетowej. Wiąże się to ściśle z polską koncepcją bezpieczeństwa państwa i jej ważnym składnikiem, jaki tworzy mechanizm kolektywnej obrony NATO. Zakłada ona korzystanie z różnych form pomocy sojuszniczej na wypadek agresji oraz udział w sojuszniczej polityce odstraszenia (Duryś 2015).

Dyskurs, jaki toczył się na forum NATO, ukazał rozbieżności w podejściu państw członkowskich do problemu ulokowania amerykańskich instalacji w Europie. Każde z państw podchodziło do kwestii europejskich komponentów BMDS z punktu widzenia własnych partykularnych interesów narodowych, w związku z tym opierając swoje opinie na różnych motywach (Hodor 2008). Dyskusja na temat rozwoju obrony przeciwraкетowej NATO jest od zawsze ściśle powiązana z koncepcją budowy amerykańskiego systemu obrony przeciwraкетowej. Kwestie te wielokrotnie wywoływały w przeszłości napięcia i kontrowersje w relacjach transatlantyckich. Podjęcie przez prezydenta USA Billa Clintona

w 1999 r. decyzji o budowie systemu Narodowej Obrony Przeciwrakietowej (*National Missile Defence*, NMD) spotkało się z nieprzychylną reakcją większości zachodnioeuropejskich państw. Argumentowano, iż rozwój programu NMD będzie mieć niekorzystny wpływ na reżim kontroli zbrojeń i strategiczną stabilność w skali globalnej. Jako negatywny skutek wskazywano także na powstanie różnych standardów bezpieczeństwa dla Europy i Stanów Zjednoczonych oraz prawdopodobne pogorszenie relacji z Federacją Rosyjską (Malec, Durys, Pacholski 2005). Jednocześnie w maju 2001 r. NATO rozpoczęło analizę możliwości uruchomienia sojuszniczego systemu obrony przeciwrakietowej (*Alliance Theatre Ballistic Missile Defence*, TBMD) (*Ballistic Missile Defence*).

Nowym impulsem do dyskusji wewnątrz Sojuszu były niewątpliwie ataki terrorystyczne z 11 września 2001 r. oraz rozmowy amerykańsko-rosyjskie w kwestii rozwoju obrony przeciwrakietowej i ograniczeń wynikających z traktatu ABM. Czynnikiem, który z pewnością wpłynął na zmianę nastawienia państw europejskich, było zapewnienie podjęcia przez USA szerszych konsultacji na temat NMD z członkami Sojuszu. Szczyty NATO w Pradze w 2002 r. i w Stambule w 2004 r. skutkowały kolejnymi analizami oraz przyspieszeniem realizacji prac nad TBMD. Deklaracja szczytu w Bukareszcie z 2008 r. uwypukliła rosnące zagrożenie atakami rakietowymi na terytorium Sojuszu. Zauważono, że obrona przeciwrakietowa jest częścią szerszego zapobiegania temu zagrożeniu, które powinno obejmować również działania społeczności międzynarodowej na rzecz kontroli zbrojeń, rozbrojenia i nieprolifracji broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia. Doceniony został wkład w obronę sojuszników przed atakiem rakietami balistycznymi dalekiego zasięgu, jaki stanowić miało planowane rozmieszczenie elementów amerykańskiej tarczy antyrakietowej w Europie (Interview with NATO Assistant... 2008). Zapewniono, że instalacje te będą stanowiły integralną część przyszłego sojuszniczego systemu. Jednocześnie apelowano o rozszerzenie zasięgu na wszystkie państwa sojusznicze, aby obroną przeciwrakietową pokryć także terytoria nieobjęte systemem budowanym przez USA (*Ballistic Missile Defence*). Intensyfikacja prac nad rozwojem NATO BMD nastąpiła po ogłoszeniu przez administrację amerykańską zmian w koncepcji budowy BMDS. Informacja ta spotkała się z pozytywnym przyjęciem przez państwa europejskie postrzegające nowe podejście USA do obrony przeciwrakietowej jako dobrze wpisujące się w rozwój sojuszniczych zdolności obronnych (NATO Ministers Address...).

W dniach 10–11 czerwca 2010 r. na szczycie w Lizbonie przywódcy NATO zdecydowali o budowie systemu chroniącego terytorium, ludność cywilną oraz wojska europejskich sojuszników przed pełnym spektrum zagrożeń rakietowych. Opiera się on na poszerzonym o obronę

terytorialną programie aktywnej warstwowej obrony przeciwrakietowej teatru działań (*Active Layered Theatre Ballistic Missile Defence*, AL-TBMD) oraz dobrowolnych, narodowych wkładach sojuszników (Hołdak, Piotrowski 2015). Program EPAA wraz z polskim komponentem w Redzikowie będzie stanowić amerykański wkład do systemu sojuszniczego (Ministers Discuss Future...).

Formalne ogłoszenie osiągnięcia *Interim NATO BMD Capability* nastąpiło na szczycie w Chicago 20 maja 2012 r. Sekretarz generalny NATO podkreślił, że system będzie łączył różne zdolności w zakresie obrony przeciwrakietowej sojuszników pod dowództwem i kontrolą NATO, co umożliwi obronę przed zagrożeniami spoza obszaru euroatlantyckiego (NATO declares interim... 2012). Natomiast początkowa zdolność operacyjna, czyli możliwość obrony ludności, terytorium i sił Sojuszu w południowej Europie przed potencjalnym atakiem rakietowym, ogłoszona została w lipcu 2016 r. Szczyt w Brukseli w lipcu 2018 r. potwierdził, że zostaną poczynione kolejne kroki, aby osiągnąć ostateczny cel, jakim jest pełna gotowość operacyjna systemu (*Ballistic Missile Defence*). Obrona przeciwrakietowa będzie niewątpliwie jednym z głównych przedsięwzięć NATO na nadchodzącą dekadę. Pomimo różnic w ocenie stopnia i kierunku zagrożeń rakietowych sojusznicy podjęli się współpracy, dzięki której również państwa nieposiadające wystarczających własnych zdolności w tej dziedzinie objęte będą ochroną. Jest to szczególnie istotne dla państw brzegowych NATO, do których należy Polska (Durys 2015).

Podsumowując, członkowie Sojuszu początkowo sceptycznie odnosili się do amerykańskiego projektu, jednocześnie jednak zdając sobie sprawę z rosnącego zagrożenia rakietowego i nie negując potrzeby istnienia i rozwoju takiego systemu. Początkowa niechęć do projektu wynikała z faktu, że był on postrzegany jako konkurencyjny wobec obrony sojuszniczej, a także wiążący się z większą obecnością amerykańską na terytorium Europy i uzależniający bezpieczeństwo Europy od Stanów Zjednoczonych. Obawy dotyczące wpływu programu na bezpieczeństwo kontynentu odnosiły się do możliwego zagrożenia jedności struktur europejskich i konfliktów między sojusznikami, pogorszenia relacji z bezpośrednimi sąsiadami, głównie Rosją. Projekt rodził też obawę wznowienia kolejnego wyścigu zbrojeń. Ostatecznie państwa sojusznicze zaakceptowały decyzję o ulokowaniu w Europie elementów amerykańskiej tarczy antyrakietowej, głównie na skutek włączenia jej w system obrony przeciwrakietowej NATO (Adamczyk 2014). Dzięki tej decyzji całe terytorium objęte zostanie obroną przeciwrakietową, a europejskie państwa będą mogły korzystać z amerykańskich technologii i doświadczeń, jednocześnie wzmacniając transatlantyczne więzi.

Implikacje dla bezpieczeństwa międzynarodowego: pozycja Polski na świecie w świetle nowych szans i zagrożeń

Analizując stanowisko podmiotów, takich jak NATO i Stany Zjednoczone, wobec ulokowania elementów tarczy antyrakietowej na terytorium Polski, można podjąć się określenia możliwych skutków tego projektu dla bezpieczeństwa międzynarodowego i pozycji naszego państwa na arenie międzynarodowej.

Na początku warto zwrócić uwagę na coraz szybszą degradację środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego wokół europejskiego obszaru NATO. Wynika to głównie z narastającej asertywności polityki Rosji (która traktuje tarczę antyrakietową jako broń skierowaną wyłącznie przeciwko niej, a zatem przeciwstawia się temu zagrożeniu), wzrostu zagrożenia terrorystycznego i zaostrzania się sytuacji na Bliskim Wschodzie. Jednocześnie Europa w sensie polityki bezpieczeństwa, szczególnie w wymiarze militarnym, osłabła znacząco i niewątpliwie konieczne jest szukanie rozwiązań, które pozwolą poradzić sobie z narastającymi problemami (Czajkowski 2016). Drogą do przeciwdziałania niezwykle istotnym zagrożeniom rakietowym jest projekt tarczy antyrakietowej, pomimo wielu zalet niepozbawiony także negatywnych konsekwencji.

Zaczynając od negatywnych konsekwencji współpracy z USA, nie można pominąć potencjalnej możliwości odwrócenia się amerykańskiego sojusznika w stronę innych krajów oraz realnej utraty znaczenia wszelkich gwarancji i obietnic. W krótkim czasie baza w Redzikowie może utracić status operacyjny, zostać pozbawiona istotnego uzbrojenia i wyposażenia oraz opuszczona przez amerykański personel. Istotne jest zatem ciągle umacnianie naszego partnerstwa i podbudowywanie realnymi działaniami politycznych gwarancji, jednocześnie mając na uwadze możliwość utraty na znaczeniu dla Stanów Zjednoczonych. Kolejnym negatywnym następstwem jest fakt, iż Polska jako silny sojusznik USA i państwo utrzymujące na swoim terytorium amerykańskie instalacje, może stać się celem obecnych i przyszłych przeciwników Stanów Zjednoczonych. Wydaje się to jednak nie być dużą zmianą z uwagi na członkostwo w NATO oraz położenie geostrategiczne naszego państwa. Co więcej, możliwy jest wzrost zagrożenia atakiem terrorystycznym lub inną asymetryczną odpowiedzią, jaka mogłaby się ewentualnie pojawić ze strony jakiegokolwiek innego państwa lub organizacji, które poczuje się zagrożone przez rozwój BMDS. W sytuacji wzrostu napięcia w stosunkach z potencjalnym agresorem instalacje przeciwrakietowe w Polsce mogą stać się celem takiego ataku, trudno jednak dziś ze szczegółami

określić, jak mogłoby to wyglądać (Czajkowski 2015). Istotny jest również fakt, że projekt tarczy antyrakietowej będzie (prawdopodobnie) wykorzystywany jako instrument antypolskiej polityki niektórych krajów, również członków NATO – z uwagi na postrzeganie Polski jako sojusznika bardziej związanego z USA niż z samym Sojuszem. Niebagatelne znaczenie ma również argumentacja wskazująca na możliwość utworzenia w Europie dwóch różnych standardów bezpieczeństwa, a także zainicjowania nowego wyścigu zbrojeń.

Wzrost znaczenia Polski dla USA, który jest następstwem ścisłej współpracy w ramach realizacji projektu EPAA, ma niewątpliwie istotny i pozytywny wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe. Umacnia je w obliczu przyszłych potencjalnych zagrożeń ze strony Iranu, Korei Północnej czy innych „państw zbójceckich”. Projekt wzmacnia obronę terytorium Polski i innych członków NATO przed potencjalnymi zagrożeniami raketowymi, również w formie strategii odstraszenia. Co więcej, z uwagi na włączenie polskiego komponentu Aegis Ashore w system obrony przeciwrakietowej NATO, pozycja naszego państwa w Sojuszu niewątpliwie wzrosła. Goszcząc na swoim terenie ważne instalacje, Polska w istotnym zakresie wypełnia sojusznicze zobowiązania i zwiększa swoją rolę. Dzięki temu wzrasta skuteczność kolektywnej obrony NATO, a co za tym idzie, świadomość realnego i czynnego wsparcia przez sojuszników w razie napaści zbrojnej. U źródeł tego rozumowania leży również analiza historycznych doświadczeń Polski, wskazująca na uzasadnioną konieczność umacniania mechanizmów wiążących w nierozzerwalny sposób jej bezpieczeństwo z bezpieczeństwem sojuszników zachodnich, co w naturalny sposób opiera się na integracji wojskowej w ramach NATO (Kitler 2011). Dodatkowym elementem jest pojawienie się na terytorium Europy kolejnych instalacji wojskowych istotnych z punktu widzenia narodowej strategii bezpieczeństwa USA, co niewątpliwie zwiększa wartość Europy w kategoriach strategicznych, mając dodatkowy wpływ na wzmocnienie relacji transatlantyckich (Czajkowski 2016).

Wnioski

Następstwa budowy komponentu Aegis Ashore na terenie Polski zarówno w kontekście szans, jak i zagrożeń są niewątpliwie istotne i długofalowe. Z pewnością bezpieczeństwo międzynarodowe (zwłaszcza w kontekście NATO) umocni się – jednakże nie na zawsze i nie bez negatywnych skutków.

W aspekcie pozycji na świecie Polska niezaprzeczalnie może wiele zyskać. Długotrwały i mocny sojusz ze Stanami Zjednoczonymi może

przynieść wiele korzyści zarówno w kwestii militarnej, jak i gospodarczej. Aktywny udział w projekcie obrony przeciwrakietowej NATO czyni Polskę ważnym i zaangażowanym sojusznikiem, ugruntowując jej pozycję w Sojuszu, jednocześnie znacznie zwiększając możliwość obrony kolektywnej NATO.

Należy jednak pamiętać, że w niektórych możliwych konfiguracjach politycznych obrona przeciwrakietowa może się stać jedną z przyczyn i wygodnym instrumentem antypolskiej argumentacji niektórych państw. Co więcej, rozmieszczenie tarczy antyrakietowej na terytorium Polski powoduje pogorszenie relacji z Federacją Rosyjską, co skutkuje nie tylko działaniami politycznymi, ale również militarnymi. Istotnym argumentem przeciwko instalacji wydaje się także możliwość wznowienia wyścigu zbrojeń, nad którego powstrzymaniem powinny skupiać się wysiłki podmiotów zaangażowanych w projekt.

Podsumowując, należy zwrócić uwagę na fakt, iż bilans trwającego prawie dwie dekady zaangażowania Polski w rozwój obrony przeciwrakietowej może mieć w obecnych warunkach jedynie walor oceny tymczasowej, biorąc pod uwagę dynamikę zdarzeń na arenie międzynarodowej. Pełna ocena możliwa będzie dopiero po osiągnięciu gotowości operacyjnej przez bazę w Redzikowie oraz rozwinięciu, przynajmniej częściowym, narodowej obrony przeciwrakietowej.

Bibliografia

- Adamczyk N. 2014, *Znaczenie amerykańskiej tarczy antyrakietowej dla bezpieczeństwa narodowego Polski*, „Bezpieczeństwo: teoria i praktyka. Czasopismo Krakowskiej Szkoły Wyższej im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego”, nr 8/2.
- Ballistic Missile Basics, www.globalsecurity.org/wmd/intro/bm-basics.htm (18.12.2018).
- Ballistic Missile Defence, NATO, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49635.htm?selectedLocale=en (20.12.2018).
- Carter A., Schwartz D. 1984, *Ballistic missile defense*, Washington.
- Czajkowski M. 2015, *Tarcza marzeń nad Europą*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/marek-czajkowski-tarcza-marzen/> (23.12.2018).
- Czajkowski M. 2016, *Amerykański program obrony przeciwrakietowej w Europie: aspekty polityczne*, „Studia Politologica Ucraino-Polona”, nr 6.
- Durys P. 2015, *Obrona przeciwrakietowa NATO. Wyzwania multilateralizmu [w:] Obrona przeciwrakietowa w polskiej perspektywie*, red. R. Kupiecki, Warszawa.
- Hodor A. 2008, *Stanowisko państw członkowskich, organów Unii Europejskiej oraz stan europejskiej debaty publicznej wobec rozmieszczenia w Polsce i Republice Czeskiej elementów tarczy antyrakietowej [w:] Wpływ tarczy antyrakietowej na pozycję międzynarodową Polski. Konsekwencje umieszczenia elementów systemu obrony przeciwrakietowej Stanów Zjednoczonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*, red. M. Chorośnicki, A. Gruszczak, Kraków.

- Hołdak K., Piotrowski M.A. 2015, *Obrona przeciwrakietowa. Podstawowe zagadnienia* [w:] *Obrona przeciwrakietowa w polskiej perspektywie*, red. R. Kupiecki, Warszawa.
- Interview with NATO Assistant Secretary General for Defence Investment Peter Flory on NATO's work on missile defence, defence against terrorism and cyber defence, all issues which are high on the agenda for the Bucharest Summit, NATO, https://www.nato.int/cps/ie/natohq/opinions_7598.htm?selectedLocale=en (20.12.2018).
- Kaczmarek M. 2004, *Obrona przeciwrakietowa Stanów Zjednoczonych i jej implikacje międzynarodowe*, Toruń.
- Kitler W. 2011, *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie, uwarunkowania, system*, Warszawa.
- Koziej S. 2007, *Tarcza antyrakietowa – dylematy strategiczne*, „Znak”, nr 4.
- Kupiecki R. 2014, *Obrona przeciwrakietowa. Kilka istotnych kwestii*, „Sprawy Międzynarodowe”, nr 3.
- Kupiecki R. 2015, *Obrona przeciwrakietowa w polskiej perspektywie. Działania własne, współpraca z USA i NATO* [w:] *Obrona przeciwrakietowa w polskiej perspektywie*, red. R. Kupiecki, Warszawa.
- Malec M., Durys P., Pacholski P. 2004, *NMD. Amerykański program obrony przeciwrakietowej*, Warszawa–Toruń.
- Ministers Discuss Future of NATO's Nuclear Policy and Prospects for Missile Defence, NATO, https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_62852.htm? (18.12.2018).
- NATO declares interim missile defence capability, NATO, https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_87599.htm (20.12.2018).
- NATO Ministers Address Defence Transformation and Missile Defence, NATO, https://www.nato.int/cps/su/natohq/news_58470.htm? (20.12.2018).
- Smith D. 2000, *A Brief History of "Missiles" and Ballistic Missile Defense, National Missile Defense. What Does It Mean?* [w:] A CDI Issue Brief, Washington.